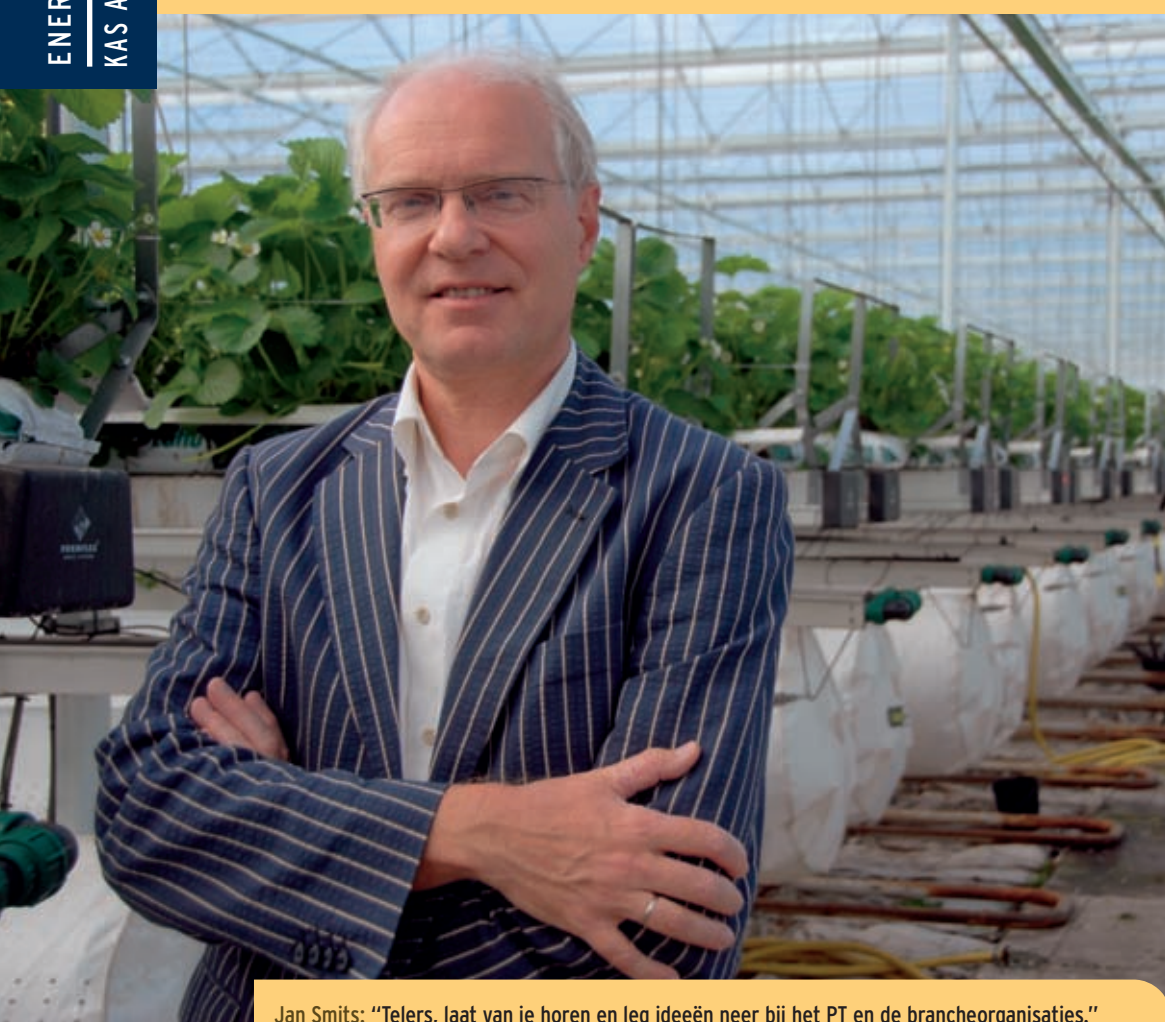

Innovatieprogramma en praktijktoepassingen krijgen extra impulsen

Programma Kas als Energiebron

Jan Smits: "Tellers, laat van je horen en leg ideeën neer bij het PT en de brancheorganisaties."

Via het programma Kas als Energiebron draagt de glastuinbouw wezenlijk bij aan realisatie van de sector- en kabinetsdoelen voor klimaat en energie. De ambitie is dat in 2020 nieuw te bouwen kassen klimaatneutraal zijn, geen fossiele brandstoffen nodig hebben en warmte en elektriciteit produceren. LTO Glaskracht Nederland en het PT hebben de overheid om extra ondersteuning gevraagd voor onderzoek en praktijkinnovatie. Op Prinsjesdag blijkt hoever het kabinet daarin wil gaan.

TEKST: JAN VAN STAALDUINEN

BEELD: ERIC VAN HOUTEN

De landelijke klimaat- en energiedoelstellingen voor of tot 2020 zijn 30% minder CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990, jaarlijks 2% meer energiebesparing en een marktaandeel voor duurzame energie van minimaal 20%.

In gesprekken met de ministers van VROM en LNV heeft de sector via LTO Glaskracht Nederland en het PT aangegeven met steun van flankerend overheidsbeleid een aanzienlijke bijdrage te willen leveren. Dit initiatief is goed ontvangen. Eerder dit jaar kreeg de sector al een eigen transitieplatform, waarin overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties samen optrekken in de energetische verduurzaming van de sector.

Flankerend overheidsbeleid

Volgens programmaleider Jan Smits van het PT erkent de overheid hiermee het belang van de glastuinbouw voor het realiseren van de landelijke doelstellingen. "Die erkenning moet op korte termijn ook tot uiting komen in flankerend beleid, zoals extra subsidies voor onderzoek en investeringen in nu nog onrendabele, maar kansrijke technologie", zegt hij. "Dat hebben we in de gesprekken met de ministers uitdrukkelijk aangegeven. Het gaat echter om meer dan geld alleen. Om de transitie naar een duurzame glastuinbouw te bevorderen moet de overheid belemmerende wet- en regelgeving zoveel mogelijk wegnemen. Daarbij kun je den-

ken aan versnelling van procedures en het realiseren van één loket voor alle vergunningen. Ook dat is noodzakelijk om de sectorambitie voor 2020 te realiseren."

Masterplan Kas als Energiebron

Het programma Kas als Energiebron ging in 2002 van start. Hiermee wordt ingespeeld op de toen al voorziene stijgende energieprijzen, op minder afhankelijkheid van derden op het gebied van de energievoorziening en op klimaat effecten. Het programma omvat zeven zogenaamde transitiepaden (strategieën) voor verduurzaming: zonne-energie, licht, aardwarmte, biobrandstof, energiearme rassen en teeltstrategieën, duurzame elektriciteit en duurzame CO₂. Er ligt veel nadruk op innovatie en de introductie van innovaties in de praktijk. LTO Glaskracht Nederland en het PT werken momenteel een masterplan uit met kwantitatieve doelstellingen per transitiepad voor 2011 (einde kabinetsperiode) en 2020.

"Net zoals we tot nu toe in de jaarprogramma's hebben gedaan, werken we ieder transitiepad uit ten aanzien van op te lossen kennislücken, noodzakelijke kennisverspreiding en relevante bestuurlijke en financiële aspecten", zegt Smits. Het is prematuur om alle arealen die we voor ogen hebben nu al te noemen, mede omdat nog niet duidelijk is wat de overheid concreet gaat bijdragen. Ik wil voorkomen dat getallen een eigen leven gaan leiden."

Zonne-energie

Volgens Smits is zonne-energie het transitiepad waar de grootste winst is te halen. Het oogsten van zonne-energie biedt zowel perspectief voor eigen gebruik als voor derden, zoals woonwijken en kantoren. Exponenten van dit pad zijn de gesloten en semi-gesloten kassen, op lange termijn aangevuld met elektriciteitproducerende kassen. "Gesloten en semi-gesloten kassen worden nu al in verschillende varianten gebouwd. Dat gebeurt op grote schaal, mede dankzij subsidiëring van de onrendabele toppen vanuit de MEI-regeling. Eind dit jaar staat er zo'n 100 hectare, 2.500 hectare in 2020 lijkt ons haalbaar. Rond die tijd moet ook de elektriciteitsproducerende kas zijn intrede doen in de praktijk. Deze gesloten kas van de derde

in hogere versnelling

generatie zet zonne-energie in het dek om in elektriciteit, waardoor er geen warmteoverschot ontstaat. In Wageningen wordt daarvoor nu een proefkas gebouwd.”

Smits constateert dat deeloplossingen van gesloten kassen ook toepassing vinden in traditionele kassen. Als voorbeelden noemt hij de luchtslangen van Themato (Priva) en adiabatische koeling. “Het zijn leuke spin-offs, die de duurzaamheid van traditionele kassen weer wat verbeteren”, zegt hij enthousiast.

Aardwarmte, vergisting en vergassing

Volgens een recente studie van WUR kan aardwarmte in 2020 voor een kasoppervlak van zeker 500 ha voorzien in de warmtebehoefte. Deze duurzame energieoptie is interessant voor niet belichtende bedrijven die CO₂ inkopen en voor clusters.

Biobrandstoffen in combinatie met WKK vormen een zeer duurzame energieoplossing met een hoog energierendement. Kansrijke opties zijn biogas uit mestvergisting (local for local) en het vergassen van droge substraten, zoals houtsnippers. Smits: “Dat laatste verkeert nog in de onderzoeksfase. Over bio-wkk’s vindt kennisuitwisseling plaats in een ondernemersplatform en er wordt nu een telershandboek samengesteld.”

Rassen, teeltstrategieën en licht

De ontwikkeling van energiearme rassen en teeltstrategieën moet vooral vanuit de praktijk komen. De eerste rassen die geschikt zijn voor een bredere temperatuur- en vochtigheidsrange vinden zowel in de sierteelt als groenteteelt toepassing en de veredeling gaat uiteraard door. Dat geldt ook voor meerfasenteelten en mobiele teeltsystemen. Dit transitiepad moet rond 2020 uitmonden in zo’n 5.000 ha teelten die 20%

Transitiepaden, de bijbehorende opties en hun huidige toepassing

Transitiepad	Optie	Huidige toepassing
Zonne-energie	(Semi)gesloten kassen	100 ha
	Elektriciteitproducerende kas	-
Aardwarmte	Aardwarmte	7 ha
Biobrandstoffen	Toepassing biobrandstoffen in verwarmingsketels	-
	Bio-wkk	25 ha
Rassen en teeltstrategieën	Diverse opties, teelt en rassen	250 ha
	Clustering	
Licht	Nieuw kasdek / kasisolatie	-
	LED’s	-
Duurzamere elektriciteit	WKK	4.200 ha
	Betere rookgasreiniging	demo
	Brandstofcellen	-
Duurzamere CO ₂	Inkoop rest-CO ₂	1.000 ha
	OACAP	
	CO ₂ in combi met restwarmte	400 ha

minder energie nodig hebben.

Innovatieve kasdekken kunnen leiden tot een betere benutting van natuurlijk licht. Voor belichte teelten wordt veel verwacht van LED-verlichting. Het net ontwikkelde gebruikswaardeonderzoek moet duidelijkheid verschaffen over lichtopbrengst, het juiste spectrum en het werkelijke energieverbruik.

Ontkoppeling nodig

“De lat ligt hoog, maar als we met elkaar blijven leren en communiceren is de versnelling te realiseren”, vat Smits samen. “De afgelopen twintig jaar is de energie-efficiency met vijftig procent verbeterd. Per kubieke meter gas wordt nu de dubbele productie gerealiseerd. Nu moeten we de ontkoppeling realiseren door het energieverbruik jaarlijks met twee procent te verminderen en over te stappen op duurzame bronnen. Dat vergroot onze concurrentiekracht.”

Ook voor afnemers, met name Engelse supermarkten, wordt het energieverbruik en de CO₂ emissie per eenheid product een issue. “Door op labels de CO₂-emissie te vermelden, willen zij consumenten tot bewuster koopgedrag stimuleren. Dat biedt kansen, mits we stevig blijven inzetten op innovatie in onderzoek en praktijk. We horen daarom graag hoe de telers daarbij begeleid willen worden en wat wij precies moeten monitoren om het kennisniveau te verbeteren. Daarnaast moeten we blijven inzetten op clusters, energiewebs en samenwerking met derden. Kleinschalig beginnen vergroot de slagingskans van dergelijke initiatieven. Op termijn kun je dan vanzelf grotere verbanden maken die de duurzaamheid versterken. Telers, laat van je horen en leg ideeën neer bij het PT en de brancheorganisaties.”

Smits verwacht dat over 15 jaar in totaal 2500 ha (semi)gesloten kas haalbaar is.

Om de energie- en klimaatdoelen voor 2020 te realiseren is een versnelling nodig van het programma Kas als Energiebron. Het PT en LTO Glaskracht Nederland hebben de overheid om extra steun gevraagd in de vorm van subsidie-regelingen voor onderzoek en investeringen. Ook moet belemmerende wet- en regelgeving worden weggenomen, zodat innovatieve oplossingen sneller toepassing kunnen vinden in de praktijk. Realisatie van de doelen versterkt de concurrentiepositie van de Nederlandse glastuinbouw.

SAMENVATTING